

האלפים ידברו

בין העצם אשר מצביעים עליו ובין תנועות שפתי המורה. אחר כך. הוא לומד לרקות את תנועות השפתיים ולקשר תנועות אלה לעצם או לתמונה. תחילה מלמדים אותו מלים פשוטות, שכוחות: אוטו, דלת (יכאשר נאה האם לקחתו: אמא). זאת עבודה קשה והמורה חייבת לחזור על מלה אחת משר שעות, להסביעה במוחו של התלמיד; אם משר יום אחד לומד הילד שתי מלים, הרי זה הישג לא קטן. וכאשר יוצא ההגה החלוש מפיהם, קשה תחילה להבינו. כי אין לילדים כל חוש ביקורת, אינם יכולים להשוות את דבריהם לביטוי הנכוני של המלה. ואי חייב המורה להקפיד על הקול, לדאוג לפיתוח הנשימה בתרגילי התעמלות מיוחדים. לפעמים יכול ילד ל"דבר" משך שנה שלמה מבלי להשמיע קול — ואיזו הוא מבין שעליו להוציא קול. במקרים אלה מנצלים המורים את רגעי הצחוק או הבכי (הקולניים) של התלמיד, משדלים אותו לדבר באותו רגע כאשר הקול יוצא מגרונו באופן טבעי.

לפני כשלושים שנה לימדו את החרשים לפי שיטות זמקובלות בבתי-הספר לשומעים — תחילה כל אות לחוד אחר כך צירופים של אותיות המשלמים מלה. היתה זו שיטה משעממת שהקשתה על הילד שלא מצא כל עניו באר- תיות המקוטעות, חסרות המובן. עתה מלמדים את הילדים מלים שלמות ורק אחר כך את מבטא האותיות הנפרדות אשר מהן מורכבות המלים. לצורך זה משתמשים במישוק לוטו המורכב מכרטיסיה כפולה: האחת של ציורים, השניה של שמות אשר על הילד להתאים לציורים.

ההורים צריכים להסתגל. כבר בשיעורים הרא- שונים מקפידים המורים על דיקדוק נכון. כי אין לחרש חוש טבעי לשפה וצירוף לא נכוני של מלים או משפטים לא יצרום את אוזונו. בשבילו גם שפת האם היא שפה זרה אשר עליו לדברה אחר מחשבה מאומצת. בכל זאת, לאחר הצעדים האיטיים הראשונים, מצליחים התלמידים החרשים להתקדם יפה בלימודיהם, מגיעים לרמת הלימודים (בכל המקצועות) המקובלת בבתי הספר האחרים, אם כי בפיגור של שנה או שתיים.

לאחרונה עזבו את בתי-הספר שלושה תלמידים. בחור ושתי בחורות, הממשיכים את לימודיהם בבתי-ספר תיכוניים. (אחת הבחורות לומדת בסמינריו למורות, תחזור ללמד חרשים עם גמר לימודיה.) אולם הבעיה האנושית הכאובה ביותר טמונה הרחק מבית-הספר, בלב משפחות התל- מידים. בארצות-הברית, למשל, מהווה הטיפול בהורי הילדים החרשים חלק מתפקידי המורים. כי גם הילדים טובלים פחות כאשר הוריהם מתגברים על האסון. אך בארץ קשה הבעיה יותר. מעטים מאד הם ההורים (אשר לרוב שייכים לשכבות הבינוניות) שיוודעים להסתגל בצורה הנכונה למום ילדיהם. ולא פעם נתקלו המורות בתשובה: "לך קל לדבר, את לא אמא. את לא יכולה להבין מה זה שבנגן לא יכול לדבר אתך!" אולם זה בדיוק הדבר שמורות אלה מבינות. וזוהי גם המשימה שלקחו על עצמן — לאפשר לילדים אלה לדבר עם אמם וכל מי שירצו.

שתי הילדות עצרו על סף המדרכה, העיפו כבט הטוף לצדדים ועברו את הרחוב הסואן בריצה לרציף החנייה של אוטובוס מס. 5 בתחנה המרכזית בתל-אביב. מבלי לאמר מלה, ניגשו לתור הארוך, נדחקו לפתח האוטובוס. האנשים העומדים בתור, שמהירו לעבודתם בבוקר, נתנו לילדות לעלות — שהרי ברור כי הן תלמידות בדרך לבית-הספר. האוטובוס יצא לדור באספי בכל תחנה קבוצות תלמידים רעשניים ושופעי גיל. ליד בית-הספר בילו התרוקן האוטובוס מנוסעיו הצעירים והשקט שוב שרר בו. רק כעבור תחנה השגיחה אשה בשתי הילדות שצלו ראשיהן לאוטובוס ואשר עדיין ישבו בפניה, דחוקות לחלון באשקט.

"ילדות", היא פנתה אליהן, "שכחתן לרדת בתחנה שלכן". הילדות לא ענו. נראה גם כאילו לא שמו לב לדבריה כה שקועות היו במראה עצי- זשורה שחלפו מבעד לחלון. האשה טפחה על שכם המבר- גרת: "ילדה", היא הורה, "שכחתו לרדת בתחנה שלכן".

לרגע נצמיתה הבעת תמהון עמוק על פניה; היא נענעה את ראשה בשלילה ובתנועות יד הסבירה כי תרד כעבור שתי תחנות. משך כל "שיחתה" לא הוציאה הילדה הגה זפיר ואילו אחותה (כפי שנראתה) הצעירה המשיכה להת- כונן מבעד לחלון.

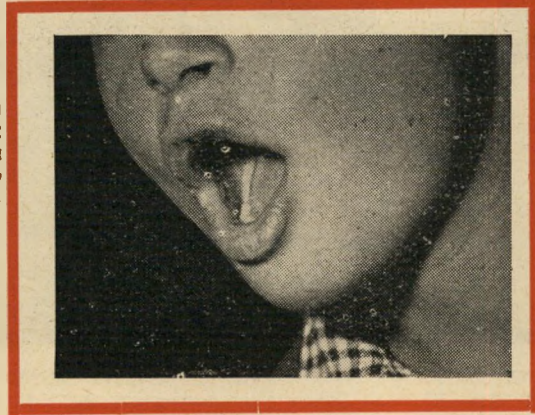
בכיון דיונגוה ירדו הילדות. שוב הביטו סביבן בחרידה, עברו את הרחוב בריצה. פניהן היו מועדות לבנין מכווער, לא הרחק מן המקום. בבנין זה שוכן בית-הספר העירוני לחרשים-אלמים.

חינוך אינו דבר קל. הבנין — ארוך, בעל שתי קומות, בלתי-מטויה — הני עולם בפני עצמו: בתי-מלאכה של העיריה, מחסנים. כריכה. בית-ספר לילדים מפגרים ובית הספר לחרשים-אלמים.

בית-הספר — שני אולמות רחבים, מחולקים לארבעה חצאים על ידי וילונות התולים בחבלים. כאן מצטופפים 41 תלמידים מגיל חמש עד 16 הבאים ללמוד כיצד להכין את הוולת ולהביע את רצונם שלא בתנועות-ידיים בלבד. כאן עמלים ארבעה מורים לעזור לילדים לנצח את הטבע, לקבל את אשר לא ניתן להם מלידה. כאי לומדים הילדים להשתמש האטומות ובלשונם כאמצעי להעביר מחשבות לזולת.

חינוכו של ילד נטולי-שמיעה אינו דבר קל. בו בזמן שילד בן חמש (הגיל בו מתקבלים לבית-ספר זה) אחר הספיק לקלוט ידיעות רבות עלידי שמיעה, מגיע הילד החרש לבית- הספר כאדמת בור, אשר טרם עברה בה מחרשת ההשכלה והבינה. דברים עוברים אליו רק דרך הראייה, דורשים ריכוז מיוחד. ואילו אצל אחרים נקלטים הדברים באופן שוטף, ללא כל התאמצות. הם יכולים לשמוע את הנעשה והגאמר מסביבם בזמן שנטולי-שמיעה יכול לקלוט (בראייה) מכיוון אחד בלבד.

כסף הכל: מאתיים מלדה. בהגיעו לבית-הספר שולט הילד (בי החמש) באוצר של 100 עד 200 מלה. אין זה הרבה, בהשוואה לילד שומע, המכיר כבר כמה אלפי מלים בגיל זה. בכיתה מראים לילד עצמים אשר מסביבו או תמונות, מלמדים אותו כי יש קשר

בבנין ישן בתל- אביב מתכנסים מדי יום 41 ילד וילדה הבאים ללמוד. אין הם ילדים וגם ליי- מודיהם שונים מלימודי שאר הילדים. כי לא חשבון ודיקדוק בלבד באים הם ללמוד-שיעורי- הם אלמנטריים יותר. פשוטים יותר. לילדים אלה חסר אשר ניתן לשאר בני גילם: כושר הי- שמיעה והדיבור. בבית ספר זה משתדל קומץ של מורים לתקן את עוול הטבע. הם מלמדים אלמים לדבר.

